

Nunalerutit B - 2022

1. Ilinniartitsissutip inissisimamera

Nunalerutit imaqarpoq Nunarsuarmi tunngaviusumik pinngortitami pisut pinngortitamilu pissutsit taakkulu inuit inuuniarneranni atugassarititaasunut pingaarutaat aamma Nunarsuup, inuunerup nunallu ineriartorneranni oqaluttuarisaaneq, geologimi nunamilu nunarsuarmi nunarsuullu immikkoortuini allanngoriartornerat assigiinngissutaallu taakkulu nassuiaatissartaat. Ilinniartitsissumi Kalaallit Nunaanni avataanilu pissutsit pillugit aaqqissuussamik misissuineq, tupigusunneq qisuariaateqartarnerlu aallaaviupput. Ilinniartitsissummi sammineqarput inuit qanoq pinngortitami isumalluutitut kinaleqqussartarnerisut, taakkunannga aaqqiisarnersut, allannguisarnersut aqutsisarnersullu taakkulu kingunerat, tassanga ilanngullugit imminut nappassinaasuumik ineriartornermi tunngaviit.

2. Ilinniartitsissummi siunertat

Ilisimasat piginnaasallu

Ilinniartut geologimik suliaqarnermi nalinginnaasumik aalajangersimasunillu pinngortitamik ilisimatusarnermik imatut ilisimasaqartigissapput ingerlaqqilluni ilinniarnissamut suliaqarnissammullu tunngavissiisinnaasumik nunarsuarmut isiginnissinnaallutik periutsinillu piginnaasaqassallutik. Ilinniartut avatangiisinik aaqqissuussamik imminnullu atasunik avatangiisinik paasinnissapput, taamaalillutik sumiiffimmi nunarsuarmilu geologimi maannakkut suliaqarnerit pillugit isummersinnaallutik.

Iikkagaqartarnermi sulinermilu piginnaasat

Ilinniartut geologimik suliaqarnermi periutsinik paasisimasaqarneq paasissutissiissutinillu pissarsiviusinnaasunik naleqquttunik ilisimasaqarneq tunngavigalugu ilinniartitsissummik ingerlatisinnaassapput. Tassunga atatillugu ilinniartut pinngortitami isumalluutinik atuinermut aammalu Kalaallit Nunaanni nunarsuullu sinnerani inuiaqatigiit aningaasaqarnerisa ineriartorneranut pinngortitamilu isumaalluutinik atuinermut pingaaruteqartunik ilisimasamik nutaanik teknologimilu nutaaliornernik ilisimasaqarneq tunngavigalugu sulisinnaassapput.

Inuttut inuillu akornanni attaveqatigiittarnermi piginnaasat

Ilinniartut suliaqarfimmi ilinniagaqarnermilu pisinnaasat ineriartorteqqissinnaasaavaat aammalu suleqatigiinni suliaqatigiiliortarnermilu sulisinnaassapput, taamaalillutik avatangiisini attaveqarfigisartakkat tunngavigalugit sulinermik piginnaasaqalissallutik. Ilinniartut piffissani sivisunerusuni namminersuutigalugu suliniutit aaqqissuussinnaassavaat.

Kulturikkut inuiaqatigiillu akornanni piginnaasat

Ilinniartut Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni geologimi pisunik, ingerlaarfinnik sunillu atortussanillu toqqaannarlugu takuneqarsinnaasunik tukunnissinnaassapput suliaqarlutillu. Tassunga atatillugu nunap isumalluutaanik nungusaataanngitsumik atuinissamik inuiaqatigiit

pisariaqartitsinerannik paasisimasaqarlutik aammalu nunarsuarmi silaannaapp allanngoriartornerata Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut kalaallillu kulturiannut kingunissaanik paasisimasaqarlutik sulisinnaassapput. Ilinniartut avatangiisinik aaqqissuussaamik imminnullu atasumik paasinnissinnaassapput, taamaalillutik sumiiffimmi nunarsuarmilu geologimi maannakkut saamineqartut isummerfigisinnaassallugit.

3. Ilkkagassatut anguniakkat imarisaalu

3.1 Ilkkagassatut anguniakkat:

Ilinniartut uku piginnaalissavaat:

- a) pisut sunut tamanut sunniutillit paasillugit, ilisaralugit tulleriinnilersorlugillu
- b) misileralluni sulinermik pilersaarusiorneq ingerlatsinerlu, tassunga ilanngullugu pinngortitami paasiniaaneq aammalu geologimi pisut pillugit pinngortitami uuttortaaneq,
- c) geologimi saqqummeeriaatsinik ujarlerneq, pitsaassusaannik nalilersuineq, nassuiaaneq atuinerlu, soorlu oqaasertat, paasissutissat, nunat assingi diagrammit, suussusaanik allaaserinninerit takuusutissiat assit analogit digitalillu, aamma immikkut ilisimasallit oqaatigisaasa uppernassusiat atorneqarsinnaassusiallut pillugit qisuarineq,
- d) nammineq paasisutissaatit, takusat uuttuinerillu tunngavigalugit pinngortitanermi ineriartornerit ingerlasarnerinik inuillu avatangiisiinik nalilersuineq nassuiaasiorterlu,
- e) pinngortitami inuiallu avatangiisaanni geologimi pisut ataasiakkaat ingerlaarnerillu immikkoortui immikkoortiterlugit, nalilersorlugit nassuiaasiorterlugillu taakkulu paasinarumik imminnut atanilersorlugit,
- f) pinngortitamik inuillu avatangiisaannik nalilersuineq aqqutigalugu geologimi ajornartorsiutinik pingaarutilinnik tikkuussineq isummernerlu,
- g) pisunik paasiuminaatsunik saqqummiinermut geologimi periutsit paasillugit isornartorsuillunilu atorlugit
- h) geologimi ajornartorsiutit inuiaqatigiinni siamasinnerusumik atassuteqartitsilluni nalilersuineq,
- i) ilinniartitsissutini allani ilisimalikkat piginnaalikkallu ilanngullugit geologimi ilisimasat atorlugit,
- j) immikkoortuniit avatangiisinillu assigiinngitsuni paasissutissat katersorlugit nalilersorlugillu,
- k) suliaqarfimmi ilisimasat, nalilersuinerit, paasisat oqallisigineqartullu ingerlateqqillugit,
- l) anguniakkanut assigiinngitsunut sammisumik isumaliortaatsimut naleqquttumik, oqaluttariarsorluni allattariarsorlunilu tunngavilersuineq aamma
- m) geologimi sammisanik inuiaqatigiinni maannakkut oqallinninnermi pitsaassusilimmik peqataaneq.

3.2. Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnerit

Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnert pinngortitami pissusissamisuuginnartumik allanngorarnernut taakkualu qanoq inunnut sunniuteqartarnerannut kiisalu inuup qanoq pinngortitamik sunniisarneranut tunngasuussapput. Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnert pingasunngorlugit imminnut qanimut attuumasutut qanorluunniillu atassuserneqarsinnaasutut immikkoortitaapput. Pingaartinneqarpoq ilinniartut nunarsuaq tamakkerlugu isiginneriaaseqalernissaat, ilutigisaanilli aamma nunatsinni nunarsuarlu tamakkerlugu pissutsinik paasisaqarnissaat. Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnert aqutigalugit ilinniartut ilinniartitsissummi itisilerineq, ilisimasat pisinnaasallu angussavaat.

Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnert tassaapput:

Nunarsuup geologiskimik ineriartornerani pisut

- a) piffissami sivisuumi nunarsuup ineriartornera, nunarsuup qaava/qalipaa pillugit takutiteriaatsit ilanngullugit,
- b) nunap sajuttanera innernillu anitsisartut taakkulu nunarsuarmi sumiiffinni assigiinngitsuni inunnut sunniutaat,
- c) geologiskimik pisartut inuillu sillimmatinik atuinerat, taakkununnga ilanngullugit ujaqqat kaajalukaarnerat stoffillu ingerlaartarnerat,
- d) nunarsuaq tamakkerlugu kulstoffip kaajalukaarnera
- e) nunat pinngortitamit inunnillu ilusilersorneqartut pilersarnerat taakkualu inuttut inuunermt pingaarutaat,

Klima aamma silap inuit inuunerminni atugassarisaannut pingarutaa:

- f) nunarsuarmi anorit ingerlaarneri, immami sarfat aamma klimap pissusaa, naasut naaffigisinnaasaasa killingi ilanngullugit,
- g) erngup kaajalukaarnera, tamatumunnga ilanngullugit sermersuit, sermip pilersarnera aamma sermersuup oqimaaqatigiissaarfii kiisalu imermik sillimmatinik atuineq,
- h) klimap tunisassiornermt inuillu tunngaviumik inuunerminni atugarisaannut pingaaruteqarnera,
- i) piffissani assigiinngitsuni klimap allanngorarnera aamma inuiaqatigiinni ineriartornerup klimamik sunniinera.

Nutaaliorneq, nungusaataannngitsumik atuineq nukissanillu ingerlatsineq sumiiffinnut ataasiakkaanut nunarsuarmullu tamarmut sanilliullugit

- j) nunat immikkoortuini nunarsuarmilu tamarmi inuunermi atugarisat ilusaat, tunisassiorneq, nukissanik atuineq mingutsitsinerillu, tamatumunnga ilanngullugit pilersarusiorneq naleqqussarnerillu,
- k) Nunarsuup nukissatigut sillimmatai, tamatumunnga ilanngullugit nukiit ingerlaarneri, nukissiornermi teknologit aamma tunisassiornermt, niuernermt angallassinermullu nukissanik atuineq,

- l) Pinngortitami inuiaqatigiinnillu pissutsini assigiinngitsuni teknologiip ineriartornera, tamatumunnga ilanngullugit teknologiit stoffit ingerlaarnerinut inunnit pilersinneqartunut inuillu inuunerminni atugarisaannut sunniutaat aamma
- m) Naalagaaffiit Peqatigiit nungusaataannngitsumik ineriartortitsinissamut Nunarsuarmi anguniagaat.

Aamma atortussiat tuluttuut ilaatinneqarsinnaapput.

3.3. Ilassutitut ilinniakkat

Ilassutitut ilinniakkat pingaarnertut ilinniakkat imaluunniit suliaqarfimmi immikkoortut nutaat imatut itisilissavaat atassuteqartitsissallutillu imaluunnit, ilinniartitsissummi suliaqarnermut inuiaqatigiinnullu tunngasut saqqummersinneqassallutik. Ilassutitut ilinniakkani pingaarnertut ilinniakkatulli Kalaalli Nunaanni nunanilu tamani pissutsinut sapinngisamik annertunerpaamik attuumassuteqartitsisoqassaaq.

4. Ilinniartitsinerup aaqqissuunneqarnera

4.1 Ilinniartitseriaatsimi periutsit

- a) Ilinniartitsinerup ilinniartut ilinniakkani qaffasissusiat ilisimasaallu aallaavigineqassapput.
- b) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitsisut ilinniartullu akornani ilikkagaqartarnermi oqaloqatigiittarnerattut sapinngisamik isikkulerlugu.
- c) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitseriaatsit assigiinngitsut paarlakaajaanneqassallutik.
- d) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartut soqutigisaat pisariaqartitaallu isiginiarneqassallutik, taamaalilluni ilinniartut ilinniartitsissutit pissanganartuuneranik, naleqquttuuneranik soqutiginaruuneranillu misigisaqarnissamut periarfissinneqassallutik.
- e) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniagaqarnerup ingerlanneqarnerani sammisanilu ineriartortitsinerup ilinniartitsissut siuariarfiussalluni, tassa ilinniartitsissummi oqaatsit oqariartaatsillu ineriartorfiussallutik, taamaalilluni ilinniartut namminneerlutik suleriaaseqarnissamik ajornakusoortunillu eqqarsartarnissamut piffissap ingerlanerani sungiusarneqassallutik.
- f) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq inuiaqatigiinnut avatangiiserisanut annertunerpaamik attuumassuteqalersillugu.
- g) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq misileraalluni sulinerit atuagarsorluni ilinniakkanut ilanngussisoqarluni, taamaalilluni pinngortitamik ilisimatusarnermi atortut suleriaatsillu ilinniartut ingerlatsineranik nutaaliornanillu piuumassuseqalersitsissallutik. Aammattaaq immikkoortut atorneqarsinnaasut sapinngisamik annertunerpaamik ilanngunneqassapput.

4.2. Suleriaatsit

Klassimi ilinniartitsineq, suleqatigiiaarluni suliniutinillu suliaqarneq, pinngortitami sulineq paasisassarsiorlunilu takusassarsiorneq ilinniartitsinermut ilanngunneqassapput. Ilinniartut ilikkagassatut anguniakkanik angusinissaannut ilikkagaqartarnerullu tamarmiusup annertusarnissaanut tapersiutitut suleriaatsit assigiinngiartut atorneqassapput. Suliaqarfimmi pingaarnertut ilinnikkanut imatut ataqatigiissitsisoqassaaq ilinniartitsineq ingerlatsinernut sivikitsunut amerlasuunut agguarneqassanani. Suliariaatsit suliaqarnermik annertuumik imaqartut, misilittagaqarfiulersut aamma paasissutissanik nalilersuinerit ilinniartitsinermi pingaaruteqartumik ilaassapput.

Suliniutinik suliaqarneq, tassani ilinniartut namminersorlutik ajornartorsiutinik oqaasertalersuinermik misissuinermillu suliaqassallutik, ilinniartitsinermut nalinginnaasumik ilaavoq. Suliniutinik suliaqarnermi sammisanik suliaqarneq ilaassaaq, taannalu paasissutissanik ujarlernerimi aamma GIS-imi (Nuna pillugu Paasissutissanik Nalunaarsuiffik) suliaqarnermi IT-ip annertuumik atorneqarnerannik nalinginnaasumik kinguneqarpoq.

Misileraalluni suliaqarneq, pinngortitami suliaqarneq, takusassarsiorluni angalanerit allallu paasissutissanik aallerfinnik suliaqarnerit ilinniartitsinerup 20 %-ianik annertussuseqarput.

Ilinniartut sulianik ingerlatsinermi namminersorsinnaassusiannik, suleqateqarsinnaassusiannik ajornartorsiutinillu nammineerlutik oqaasertalersuisinnaassusiannik sulersatini suliaqarfimmilu piumasagaatini siuariartornissaq qulakkeerneqassaaq. Tulluuffiani taamaaliortoqarsinnaanerani ilikkagaqartarnerup annertusarnissaa siunertaralugu ilinniartitsissutini allani ingerlatsinernut ilinniartitsissumi suleqatigiissitsisoqassaaq. Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartut ilinniartitsinermi oqaatsinik siullertut oqaasillit ilinniartullu aappaattut oqaasillit tassunga peqatigitillugu isiginiarneqassallutik.

Allattariarsorluni sulineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartitsissummi allattariarsorluni sulineq siuariartorfiussalluni, ilinniartitsissutinilu allani allattariarsorluni sulinernut ilinniartullu ataasiakkaat allattariarsorneermi piginnaasaasa ineriartortinneqarneranut atassuteqartitsilluni.

Ilinniartut nunalerinermi allattariarsorluni sulineq aqutugalugu:

- a) pinngaortitamik geologimi suliaqarfimmi ilisimasatik ineriartortissavaat aammalu ilisimatusarnermi inuiaqatigiilerinermilu suleriaatsinik sungisassassallutik,
- b) pinngortitamik ilisimatusarnermi inuiaqatigiinnillu ilisimatusarnermi paasissutissat eqqortumik ingerlateqqinneqarnissaannut piginnaasatik sungiusassavaat:
- c) pinngortitamik ilisimatusarnermi paasissutissat aamma inuiaqatigiinni ilisimatusarnermi ajornartorsiutit nalilersornissaannut oqallisiginissaannullu nassuiaasinnaassuseq sungiusassavat aamma
- d) pinngortitamik ilisimatusarnermi ajornartorsiutit toqqakkat sukumiisumik paasiniassavaat.

Nunalerinermi allattariarsorluni sulineq ilikkagaqartarnermut pissusissamisoortumik ilaavoq ilaatigullu immikkoortunik ukuninnga imaqarluni:

- e) paasissutissanik katersukkanik allattuiffiit, misileraalluni sulineq aamma pinngortitami sulineq,
- f) allattuiffiit tunngavigalugit nalunaarusiorneq,
- g) suliniutitik suliaqarnerit inernerit tunngavigalugit suliat aamma
- h) suliassat assigiinngiiaartut allat, soorlu eqikkaalluni takussutissiorneq, plakatit saqqummiinerilluunniit.

4.3. It

Sakkut digitaliusut ilinniartitsineranut akuullutik ilaatinneqassapput, soorlu paasissutissanik katersineranut, paasissutissanik suliarinninnermut, saqqummiinnermut, paasissutissanik ujarlerneranut, attaveqatigiinnermut, ilusiliornermut, suleqatigiinnermut takussutissiornermullu. Ilinniartut nunalerutini suliamut atatillugu digitalimik sakkut naapertuuttut atorneqartarnerinik paasitinneqassapput.

4.4. Ilinniartitsissummi oqaatsit

Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartut ilinniartitsissummi oqaatsinik aammalu ilinniartitsissummi oqariaatsinik paasinnittarnerat atuisarnerallu aaqqissuussamik ineriartortinneqarluni. Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitsissutit siulianni oqaatsinik oqariaatsinillu ilinniartut piffissap ingerlanerani paasinnilluarsinnaatikkiartortillugit atuisinnaalluartikkiartortillugillu.

4.5. Ilinniartitsissutitut allanut atassuteqartitsineq

Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq piffissat ilaanni suliaqarfinni assigiinngitsuni suliaqartoqartarluni ilinniartitsissutinilu allani ilisimasaqarfinnut sanilliussisoqartarluni. Ilinniartitsissummi pingaarnertut ilinnikkat atorneqarsinnaasiallu annertunerusumik itisilernissaat atassuteqartinnissallu siunertaralugu suliaqarfiit assigiinngitsut akornanni ilinniartitsissut ataaseq arlallilluunniit ilanngullugit suliniummik suliaqartoqassaaq. Piffissap suliniuteqarfiusup kingorna ataatsimoorluni uppersaat tunniunneqassaaq.

5. Nalilersuineq

5.1 Ingerlaavartumik nalilersuisarneq

Ilinniartut ilinniagaqarnermi pissarsiaat akuttunngitsumik nalilersorneqartassapput, taamaalilluni ilinniartut ataasiakkaat ilikkagassatut anguniakkanik angusinissaat ilinniartitsissummillu aaqqiinissaq siunertaralugit ilinniartut ataasiakkaat siumut isigaluni ilitsersorneqartassallutik.

5.2. Misilitseriaatsit

Suliassaq ilinniarnermi suliarineqarsimasunut atatillugu ilanngussanik tallimaniit qulinik siumut ilisimaneqariinngitsunik imalik tunngavigalugu oqaluttariarsorluni misilitsinseq. Ilangussat tassaasinnaapput, oqaasertat, takussutissiat, assit, diagrammit atortulluunniit, tassunga ilanngullugit ujaqqat misissugassat.

Soraarummeertup suliassamik saqqummiinissaanut atugassamik eqikkaalluni takussutissiap suliarinissaanut piareersarnissamut tiiminik 24-nik piffissaliisoqassaaq, kisiannili tiiminik 24-nik sivikinnerunngitsumik. Piffissaq soraarummeerfik soraarummeertumut ataatsimut minutsit 30-t missaanni sivilissuseqarpoq.

Soraarummeertup eqikkaalluni takussutissamik saqqummiinera soraarummeertitsisumit itisiliilluni apeqqutit ilanngullugit soraarummeertitsinermi aallaavigineqassaaq.

5.3. Naliliinermi tunngaviit

Naliliinermi ilinniartup ilikkagassatut anguniannik qanoq annertutigisumik angusinera nalilerneqassaaq. Soraarummeertup piginnaasai uku pingaartinneqassapput:

- a) Kalaallit Nunaanni nunarsuarmilu sammisat sumiiffinneersut nunarsuullu immikkoortuineersut ataatsimoortinnerat tunngavigalugu asigiinniiartumik nunarsuarmik isiginnineriaaseq nunarsuarmillu tamanut tunngassumik paasinninseq,
- b) Nunarsuup immikkoortuini nunalerinermili pissutsit nunarsuarmi nunarsuullu immikkoortuini pinngortitami suliaqarnermut, kulturimut inuiaqatigiinnullu qanoq pingaaruteqassusiannik paasinninseq,
- c) Nunani immikkoortuni nunallu sananeqaasiani maannakkut ajornartorsiutinik paasinninseq aammalu geologimi suliaqarfiit tunngavigalugit maannakkut oqallinnermi saqqummiussanut qisuariarsinnaaneq taakunanngalu oqalliseqataasinnaaneq aamma
- d) Sammisani aalajangersimasunik namminersorluni nalilersuisinnaaneq, tassani atuagarsorneq aamma pinngorrtitami sulinermi, qarasaasiani nalunaarsuiffinni maannakkullu oqallinnerni paasissutissat ataatsimoortinneqassallutik.

Soraarummeertup saqqummiinernik ataatsimut naliliineq tunngavigalugu karakteriliisoqassaaq.

5.4 Nammineerluni atuarneq

Nammineerluni ilinniartuq misilitsissinnaassaguni geografi B-mi laboratoriami pikkorissarneq naammassisimassavaa, ilinniarfimit pikkorissarfimmit uppersaasigaasumik.

Nammineerluni ilinniartup, assersuutigalugu nalunaarsiat ullorsiutilluunniit aqutigalugit, uppersarsinnaappagu siusinnerusukkut biologiimik ilinniarnermi, killiffiup misileraalluni suliaqarnissamik piumasaqaataasa nalinginik, misileraalluni sulianik ingerlatsisimalluni, nammineerluni ilinniartuq misilitsinnissamut innersuunneqarsinnaavoq, laboratoriami pikkorissarneq ingerlateqqaanngikkaluarlugu. Misileraalluni siornatigut suliaasimasut,

nalinginnaasumik ilinniartitsinermi misileraalluni suliat assigalugit, misilitsinnermi tunngavissanut ilaassapput. Ilinniarfiup misilitsiffiusussap pisortaata aalajangissavaa, misileraalluni siusinnerusukkut suliaasimasut, nammineerluni ilinniartup misilitsinnissaanut naammaginartumik tunngaviusussatut isigineqarsinnaanersut.